

РИЗИКОВІСТЬ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Кредитні операції займають найвагомішу частку серед банківських операцій, є досить ризиковими та потребують доцільного обрання методів управління кредитним ризиком та коректної і виваженої кредитно-ризикової політики банку.

Кредитний ризик визначаємо як об'єктивно наявну можливість понесення фінансових втрат внаслідок невиконання клієнтом своїх зобов'язань перед банком. Зокрема, цей ризик стосується ситуації, коли клієнт банку – внаслідок погіршення його фінансової ситуації, зниження або повної втрати кредитоспроможності чи надійності – частково або повністю не виконує вчасно свої зобов'язання перед банком.

Показники ефективності та кредитного ризику банківської системи України в 2007–2018 рр. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Показники ефективності
та кредитного ризику банківської системи України в 2007–2018 рр.**

Станом на	Рентабельність (збитковість) активів, %	Рентабельність (збитковість) капіталу, %	Частка непрацюючих кредитів, %	Н7, не більше 25 %	Н8, не більше 800 %	Н9, не більше 25 %
01.01.2008	1,50	12,67	1,3	22,56	171,06	Введено Постановою Правління НБУ від 08.06.2015р. № 361
01.01.2009	1,03	8,51	2,3	23,04	187,36	
01.01.2010	-4,38	-32,52	9,4	21,56	169,21	
01.01.2011	-1,45	-10,19	11,2	21,04	161,20	
01.01.2012	-0,76	-5,27	9,6	20,76	164,46	
01.01.2013	0,45	3,03	8,9	22,10	172,91	
01.01.2014	0,12	0,81	7,7	22,33	172,05	
01.01.2015	-4,07	-30,46	13,5	22,01	250,04	
01.01.2016	-5,46	-51,91	22,1	22,78	364,14	31,19
01.01.2017	-12,60	-116,74	53,70	21,48	308,27	36,72
01.01.2018	-1,94	-15,96	54,54	20,29	208,31	17,89
01.01.2019	1,65	14,26	52,86	19,83	176,23	10,41

Джерело: складено автором на основі [1]

Протягом 2014-2017 рр. функціонування банківської системи було збитковим, проте станом на кінець 2018 р. вдалося досягнути рентабельності активів у розмірі 1,35% та рентабельності капіталу 11,65%. За останні три роки обсяг непрацюючих кредитів у банківській системі перевищує 50%, що свідчить про серйозні проблеми у сфері кредитування.

Проаналізуємо показники кредитного ризику п'яти найбільших банків за розміром активів (табл. 2), рейтинг яких складено «Форіншурер» у 2018 році на базі офіційної статистики українських банків, наданої НБУ [2].

Частка резервів під знецінення кредитів у кредитному портфелі банку станом на 31.12.2017 р. найбільшою є у АТ КБ «Приватбанк» – 0,868, значною у АТ «Укресімбанк» – 0,417, та невеликою у решти проаналізованих банків. Високе значення даного показника свідчить про високий рівень кредитного ризику, низький рівень якості кредитного портфелю банку та неефективне використання капіталу банку.

**Показники кредитного ризику
найбільших банків України за розміром активів станом на 31.12.2017 р.**

Показники	Загальна сума кредитів наданих клієнтам банку, млн. грн.	Частка резервів під знецінення кредитів у кредитному портфелі	Прострочені кредити понад 90 днів, надані клієнтам банку	
			Сума, млн. грн.	Питома вага, %
АТ КБ «ПриватБанк»	237 181	0,838	170 266	72
АТ «Ощадбанк»	248 164	0,273	62 305	25
АТ «Укрексімбанк»	115 936	0,417	0	0
АБ «Укргазбанк»	42 053	0,2	14,92	0,04
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	43 852	0,16	0,773	0,0018

Джерело: складено автором на основі офіційної звітності банків

Лідером серед банків за обсягом наданих кредитів станом на кінець 2017 року є АТ «Ощадбанк» (248 164 млн. грн.), сума кредитів АТ КБ «Приватбанк» становить 237 181 млн. грн., АТ «Укрексімбанк» – 115 936 млн. грн., АТ «Райффайзен Банк Аваль» – 43 852 млн. грн. та АБ «Укргазбанк» – 42 053 млн. грн. Питома вага прострочених кредитів строком понад 90 днів становить 72% у АТ КБ «Приватбанк» (це дуже велика частка, що свідчить про низьку якість кредитного портфелю банку), 25 % в АТ «Ощадбанк», менше 0,05 % в АБ «Укргазбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». Щодо АТ «Укрексімбанк», то в нього прострочені кредити були лише строком до 90 днів та становили 2,05 % від загальної суми виданих кредитів.

Сформуємо основні напрямки забезпеченості якості управління кредитним ризиком на рівні Національного банку України та на рівні окремого банку:

а) рівень НБУ:

- створення єдиного кредитного реєстру;
- аналізування якості активів банків;
- індивідуальне стрес-тестування великих позичальників;
- портфельне стрес-тестування кредитів;
- регулярна перевірка оцінювання кредитного ризику банками;

б) рівень кожного окремого банку:

- зниження рівня концентрації кредитного портфелю банку на великих позичальниках, окремих галузях, регіонах; на кредитуванні в іноземній валюті;
- зосередження на фінансовому стані позичальника;
- надання кредитів позичальникам із стійким фінансовим станом;
- надання кредитів великим позичальникам із фінансовою звітністю, підтвердженою зовнішнім аудитом;
- оцінювання позичальника із врахуванням ризику групи компаній, до якої він належить;
- використання звіту про рух грошових коштів позичальника при оцінюванні його фінансового стану;
- лише надійні види застави;
- визначення непрацюючих кредитів у відповідності до базельських рекомендацій;
- активна робота з позичальниками на всіх етапах кредитного процесу задля попередження виникнення заборгованості або ж зменшення вже існуючої заборгованості;
- висока якість персоналу банку.

Отже, запропоновані практичні напрямки щодо якості управління кредитним ризиком на рівні Національного банку України і окремої банківської установи, дадуть змогу забезпечити стабільне функціонування та розвиток кредитної діяльності банківської системи.

1. Основні показники діяльності банків України / Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442.

2. Рейтинг самих надійних банків. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>.

Моторя К.В.

студентка

Вівчар О.Й.

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

Основною проблемою розвитку тої чи іншої держави є наявність зовнішнього боргу країни. З метою стабілізації економічної ситуації у країні та забезпечення її достатнім обсягом необхідних фінансових ресурсів для нормальних умов існування населення та розвитку країни, у яких видатки державного бюджету переважають над доходами, вдаються до зовнішніх запозичень, як державних, так і приватних, які необхідно погасити у вказані строки та у визначеній сумі в іноземній валюті. Зовнішній державний борг – заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним організаціям та іншим особам [1]. Це є наслідком переважання витрат над доходами у бюджеті країни та зобов'язань держави перед кредиторами (іншими країнами світу).

Україна протягом 2014-2017 рр. знаходиться у так званому кризовому стані, як економічному, так і політичному, тому вдається до зовнішніх позик, проте у рейтингу найбільших боржників світу не входить навіть у ТОП–20 найбільших боржників.

Рис. 1. Динаміка зовнішнього боргу України протягом 2014-2017 рр.

Джерело: сформовано за даними [1]

Згідно з даними Міністерства фінансів України зовнішній борг України станом на 31.08.2018 року становить 1344389,1 млн. грн.[1].

Основними причинами, які спонукають Україну до найпоширенішої у світі форми покриття видатків країни – державних запозичень є:

- неефективна економічна політика та корупційні схеми відмивання державних коштів, зокрема запозичених;

- недосконале законодавство України;

- не вкладання запозичених коштів в економіку та інвестиції [2];